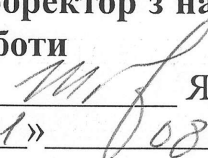

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»
Факультет суспільних та прикладних наук

Кафедра права імені академіка УАН о. Івана Луцького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО
«31» 08 2026 р.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	К Безпека та охорона
Спеціальність:	К9 Правоохоронна діяльність
Освітньо-професійна програма:	Правоохоронна діяльність
Освітній рівень:	другий (магістерський)
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова викладання:	українська
Семестр викладання	III

Івано-Франківськ

2026

РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри права імені
академіка УАН о. Івана Луцького

Галина ЗЕЛЕНЧУК

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри права імені
академіка УАН о. Івана Луцького
протокол № 1 від 28.09.2026 р.
В.о. завідувача кафедри

Олександра ПТАШНИК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОП

Сергій РЕПЕЦЬКИЙ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 31.08.2026 р.

email:	halyna.zelenchuk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	ауд. 201
Посилання на сайт	Галина Зеленчук
Сторінка курсу в СДО	

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Сучасні аспекти судової медицини» спрямована на формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю К9 «Правоохоронна діяльність» системного розуміння можливостей судової медицини та особливостей використання спеціальних медичних знань у професійній правоохоронній діяльності.

Дисципліна охоплює сучасні підходи до судово-медичного дослідження трупів, живих осіб, тілесних ушкоджень, біологічних слідів та інших об'єктів, встановлення причин і механізму смерті, давності її настання, ідентифікації особи, а також використання результатів судово-медичних досліджень у виявленні, розслідуванні та документуванні кримінальних правопорушень.

Мета дисципліни – формування здатності здобувачів застосовувати спеціальні знання у сфері судової медицини для належної фіксації обставин на місці події, взаємодії із судово-медичним експертом, підготовки матеріалів для експертного дослідження, аналізу та об'єктивної оцінки висновку експерта і використання отриманої інформації під час прийняття професійних рішень у правоохоронній діяльності.

Завдання дисципліни:

- опанувати сучасні організаційні та процесуальні засади судово-медичної експертизи в Україні;
- сформувати навички належної фіксації обставин під час огляду місця події та трупа із залученням спеціальних медичних знань;
- навчитися визначати коло питань, які доцільно поставити перед судово-медичним експертом залежно від обставин правопорушення;
- опанувати підходи до оцінювання ознак смерті та орієнтовного визначення давності її настання;
- сформувати навички опису трупа, тілесних ушкоджень і біологічних слідів відповідно до професійних вимог;
- розуміти сучасні можливості судово-медичної травматології, танатології, ідентифікації особи та дослідження біологічних об'єктів;
- уміти використовувати результати судово-медичної експертизи для аналізу обставин кримінального правопорушення та прийняття обґрунтованих професійних рішень;
- формувати навички професійної комунікації та організації взаємодії правоохоронців із судово-медичними експертами;
- опанувати принципи документування ознак можливого катування та іншого жорстокого поводження з урахуванням сучасних підходів до судово-медичної фіксації;

- розвивати здатність працювати з науковою та спеціальною інформацією, у тому числі з іншомовними джерелами.

В результаті вивчення дисципліни здобувач повинен **знати**:

- сучасні організаційно-процесуальні засади проведення судово-медичної експертизи в Україні;
- права, обов'язки та відповідальність судово-медичного експерта, основні види експертиз і документацію;
- порядок взаємодії працівників правоохоронних органів із судово-медичним експертом під час огляду місця події та проведення експертних досліджень;
- сучасні підходи до судово-медичної оцінки смерті, тілесних ушкоджень, механічної асфіксії, травм і біологічних слідів;
- можливості судово-медичної ідентифікації невідомої особи та дослідження речових доказів біологічного походження;
- вимоги до формулювання питань для судово-медичної експертизи та критерії оцінювання її результатів;
- засади критичного аналізу повноти, обґрунтованості та відповідності висновку експерта поставленим питанням;
- сучасні підходи до документування тілесних ушкоджень і можливих проявів катування та жорстокого поводження.

В результаті вивчення дисципліни здобувач повинен **вміти**:

- належно організовувати та здійснювати свою участь в огляді місця події і трупа із залученням судово-медичного експерта;
- формулювати чіткі, релевантні та обґрунтовані питання для постанови про призначення судово-медичної експертизи;
- аналізувати та критично оцінювати висновок судово-медичного експерта;
- виявляти суперечності, неповноту або недостатню обґрунтованість експертного дослідження та визначати потребу в додатковій або повторній експертизі;
- використовувати судово-медичну інформацію для аналізу фактичних обставин кримінального правопорушення, підготовки професійних висновків і прийняття обґрунтованих рішень.

Професійні компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни «Сучасні аспекти судової медицини» (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПІ «Правоохоронна діяльність», введеної в дію ЗВО «Університет Короля Данила» з 01 вересня 2025 року, із змінами введеними в дію 29 травня 2026 року).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва результатів навчання
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	РН13. Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.
ЗК4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	РН7. Оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт у процесі управління правоохоронним підрозділом в різних умовах обстановки, а також розробляти відповідні аналітичні та інформаційні матеріали, робити усні та письмові звіти та доповіді.
ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	РН13. Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.
ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	РН11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

СК5.Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.	РН1. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців; зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять. РН12. Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.
СК.6. Здатність керувати самостійною роботою осіб, що навчаються, та бути наставником для молодших колег у процесі набуття і вдосконалення ними професійних навичок.	РН11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	2		
Семестр	3		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	16 (в годинах)	4 (в годинах)
	семінари, практичні	14 (в годинах)	2 (в годинах)
Самостійна робота		60 (в годинах)	84 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	Екзамен		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Актуальні проблеми кримінального права та процесу	
Особливості проведення та фіксації слідчих (розшукових) дій	

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Тема 1. Сучасні засади судової медицини та процесуально-організаційні основи судово-медичної експертизи в Україні. (2 год.)

Предмет, завдання, значення судової медицини. Структура судово-медичної служби в Україні. Види судово-медичних експертиз. Права, обов'язки та відповідальність судово-медичного експерта. Документація судово-медичного експерта.

Питання для самостійного вивчення. Історія та сучасні тенденції розвитку судової медицини в Україні. Роль судово-медичної експертизи у доказуванні. Взаємодія слідчого, прокурора, суду та експерта. (1, 2, 3, 4, 5)

Тема 2. Судово-медичне забезпечення огляду місця події та трупа. (2 год.)

Загальні відомості про огляд трупа на місці події. Судово-медичний експерт та лікар-експерт на місці виявлення трупа. Права та обов'язки судово-медичного експерта на місці знайдення трупа. Протокол огляду місця події.

Питання для самостійного вивчення. Виявлення, фіксація та вилучення речових доказів на місці події. Межі компетенції правоохоронця та експерта. (1, 2, 3, 4, 9, 10, 11, 23)

Тема 3. Сучасні аспекти судово-медичної танатології. (2 год.)

Загальні відомості про умирання та смерть. Етапи вмирання. Клінічна та біологічна смерть. Ймовірні та достовірні ознаки смерті, їх судово-медичне значення. Ранні достовірні ознаки смерті. Пізні ознаки смерті. Визначення давності настання смерті. Судово-медична класифікація смерті.

Питання для самостійного вивчення. Суправітальні реакції. Сучасні методи визначення давності смерті. Судово-медичне значення ентомологічних досліджень. (1, 2, 3, 4, 9, 13)

Тема 4. Сучасні підходи до судово-медичної експертизи трупа та ідентифікації особи. (2 год.)

Загальні відомості про судово-медичну експертизу трупа. Порядок проведення судово-медичної експертизи трупа. Зовнішнє дослідження трупа. Внутрішнє дослідження трупа. Судово-медична експертиза трупа невідомої особи.

Особливості вилучення трупного матеріалу на лабораторні дослідження.

Питання для самостійного вивчення. Документація експерта. Особливості дослідження трупа невідомої особи. Сучасні можливості ідентифікації. (1, 2, 3, 4, 6, 9, 12, 13, 23)

Тема 5. Судово-медична оцінка механічної асфіксії. (2 год.)

Поняття «механічна асфіксія». Класифікація механічної асфіксії. Загальні ознаки асфіксії. Загальні зовнішні ознаки асфіксії. Загальні внутрішні ознаки асфіксії. Повішення. Видові ознаки повішення. Задущення петлею. Видові ознаки задущення петлею. Задущення руками. Видові ознаки задущення руками. Обтураційна механічна асфіксія, види. Видові ознаки обтураційної механічної асфіксії. Утоплення, видові ознаки. Компресійна механічна асфіксія, видові ознаки.

Питання для самостійного вивчення. Перебування трупа у воді. Диференційна діагностика утоплення та перебування трупа у воді. Асфіксія у замкненому просторі. (1, 2, 3, 4, 5, 14)

Тема 6. Судово-медична експертиза живих осіб і оцінка тілесних ушкоджень. (2 год.)

Підстави до проведення експертизи живих осіб. Організація, методика проведення та документація експертизи потерпілих, обвинувачених та інших осіб. Ступені тяжкості тілесних ушкоджень. Порядок та послідовність опису тілесних ушкоджень. Судово-медична експертиза статевих станів та статевих злочинів.

Питання для самостійного вивчення. Агравация, симуляція, дисимуляція. Судово-медична оцінка проявів катування та жорстокого поводження. Документування за сучасними міжнародними підходами. (6, 8, 17, 20, 22)

Тема 7. Сучасна судово-медична травматологія. (2 год.)

Загальні питання судово-медичної травматології. Судово-медична експертиза дії тупих твердих предметів. Механізм дії тупих твердих предметів. Види тілесних ушкоджень від дії тупих твердих предметів. Ушкодження гострими предметами. Судово-медична експертиза транспортної травми. Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень.

Питання для самостійного вивчення. Ушкодження при падінні з висоти. Причини смерті при механічній травмі. Визначення давності та прижиттєвості ушкоджень. (1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 15, 16, 21)

Тема 8. Судово-медичне дослідження біологічних слідів та інших речових доказів. (2 год.)

Судово-медична експертиза речових доказів біологічного походження. Правила фіксації, опису та вилучення речових доказів на місці події. Гістологічні методи дослідження в судово-медичній експертизі. Медико-криміналістичні дослідження об'єктів судово-медичної експертизи.

Питання для самостійного вивчення. Імунологічні, токсикологічні та цитологічні методи дослідження. Сучасні можливості дослідження біологічних слідів та використання результатів експертизи у кримінальному провадженні. (1, 2, 3, 4, 6, 9, 12, 20)

Зміст практичних занять

Тема 1. Сучасні засади судової медицини та процесуально-організаційні основи судово-медичної експертизи в Україні. (2 год.)

1. Предмет, завдання, значення судової медицини.
2. Структура судово-медичної служби в Україні.
3. Види судово-медичних експертиз.
4. Права, обов'язки та відповідальність судово-медичного експерта.
5. Документація судово-медичного експерта.

Тема 2. Судово-медичне забезпечення огляду місця події та трупа. (2 год.)

1. Загальні відомості про огляд трупа на місці події.
2. Судово-медичний експерт та лікар-експерт на місці виявлення трупа.
3. Права та обов'язки судово-медичного експерта на місці знайдення трупа.
4. Протокол огляду місця події.

Практичне завдання (II частина заняття):

Ознайомтесь із частинами протоколу огляду місця події.

На основі взірця протоколу огляду місця події складіть свій протокол. При проведенні огляду трупа на місці його виявлення рекомендується фіксувати відомості в такій послідовності:

- місцеположення, поза та ложе трупа;
- загальні відомості про труп;
- предмети на трупі і в безпосередній близькості від нього;
- одяг і взуття на трупі;
- наявність і вираженість трупних змін;
- особливості частин тіла трупа та наявність на них ушкоджень

Тема 3. Сучасні аспекти судово-медичної танатології. (2 год.)

1. Загальні відомості про умирання та смерть.
2. Етапи вмирання.
3. Клінічна та біологічна смерть.
4. Ймовірні та достовірні ознаки смерті, їх судово-медичне значення.
5. Ранні достовірні ознаки смерті.
6. Пізні ознаки смерті.
7. Визначення давності настання смерті.
8. Судово-медична класифікація смерті.

Практичне завдання (II частина заняття):

Ситуаційна задача 1. Громадянин К., 50 років, вранці виявлений мертвим у ліжку. Напередодні мав конфлікт на роботі. Під час огляду трупа на місці події - трупні плями розміщені на задній поверхні тулуба, синьо-багряні, при натисканні пальцем зникають. Трупне заляття добре виражене в усіх групах м'язів. Температура тіла +35 °С.

Завдання:

Визначити давність настання смерті.

Оцінити стан трупних явищ.

Ситуаційна задача 2. Слідчий та судово-медичний експерт прибули на місце виявлення трупа чоловіка приблизно 40 років, який лежить на спині у квартирі. Під час зовнішнього огляду трупа - трупні плями на задній поверхні тулуба та кінцівок розташовані інтенсивно, багряно-фіолетового кольору. При натисканні пальцем на трупну пляму вона блідне, але повністю не зникає, а відновлює своє забарвлення через 45 секунд. Трупне залякання добре виражене у м'язах обличчя, шиї та верхніх кінцівок, у нижніх кінцівках — помірне. Очне яблуко при стисканні з боків деформується (ознака Белоглазова позитивна — зіниця набуває овальної форми). Температура тіла в прямій кишці становить +28,5 °С. У ділянці правого передпліччя виявлено рану лінійної форми довжиною 4 см з рівними краями та кінцями.

Завдання:

Назвіть ранні трупні зміни, описані в задачі.

Визначте орієнтовну давність настання смерті (у годинах).

Тема 4. Сучасні підходи до судово-медичної експертизи трупа та ідентифікації особи.

1. Загальні відомості про судово-медичну експертизу трупа.
2. Порядок проведення судово-медичної експертизи трупа.
3. Зовнішнє дослідження трупа.
4. Внутрішнє дослідження трупа.
5. Судово-медична експертиза трупа невідомої особи.
6. Особливості вилучення трупного матеріалу на лабораторні дослідження.

Тема 5. Судово-медична експертиза механічної асфіксії. (2 год.)

1. Поняття «механічна асфіксія». Класифікація механічної асфіксії.
2. Загальні зовнішні та внутрішні ознаки асфіксії.
3. Повішення. Видові ознаки повішення.
4. Задущення петлею. Видові ознаки задущення петлею.
5. Задущення руками. Видові ознаки задущення руками.
6. Обтураційна механічна асфіксія, види. Видові ознаки обтураційної механічної асфіксії.
7. Утоплення, видові ознаки.
8. Компресійна механічна асфіксія, видові ознаки.

Практичне завдання (II частина заняття):

Ситуаційна задача 1. У лісосмузі знайдено труп жінки, що висить у петлі з мотузки. При судово-медичному дослідженні виявлено: странгуляційна борозна замкнена, розташована горизонтально на рівні щитоподібного хряща, рівномірно виражена на всьому протязі. Також виявлено масивні крововиливи в м'язи ший під борозною та перелом щитоподібного хряща. Трупні плями розташовані переважно на задній поверхні тулуба та кінцівок.

Питання:

Чи відповідає картина смерті класичному прижиттєвому повішенню?

Яка причина смерті ?

Ситуаційна задача 2. У квартирі знайдено труп літньої жінки. При огляді на передньобоківних поверхнях ший виявлено численні синці округлої форми діаметром 1-1.5 см, а також дрібні напівмісяцеві садна. При внутрішньому дослідженні: виражені крововиливи у підшкірну клітковину ший, перелом правого рідька під'язикової кістки з крововиливом навколо. Внутрішні органи повнокровні, під легеневою плеврою та епікардом — точкові крововиливи (пляму Тарде).

Питання:

Яка причина смерті та механізм утворення тілесних ушкоджень?

Ситуаційна задача 3. Під час ремонтних робіт у траншеї стався обвал ґрунту, внаслідок чого засипало робітника. Коли його відкопали через 30 хвилин, він був уже мертвий. Під час огляду трупа виявлено: різкий ціаноз шкіри обличчя та ший, численні точкові крововиливи в кон'юнктиви очей («екхіматична маска»). На грудях та животі видно відбитки рельєфу одягу та частинок землі.

Питання:

Який вид механічної асфіксії став причиною смерті?

Тема 6. Судово-медична експертиза живих осіб і оцінка тілесних ушкоджень. (2 год.)

1. Підстави до проведення експертизи живих осіб.
2. Організація, методика проведення та документація експертизи потерпілих, обвинувачених та інших осіб.
3. Ступені тяжкості тілесних ушкоджень.

4. Порядок та послідовність опису тілесних ушкоджень.
5. Судово-медична експертиза статевих станів та статевих злочинів.

Практичне завдання (II частина заняття):

Ситуаційна задача 1. До судово-медичного експерта звернувся громадянин К. з постановою від слідчого для встановлення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень. Під час огляду встановлено: у потерпілого наявні синець та садна в ділянці обличчя, синці в ділянці правого стегна.

Запитання:

Який ступінь тяжкості тілесних ушкоджень виявлених у громадянина К.?

Ситуаційна задача 2. До судово-медичного експерта на прийом звернувся гр. М., 35 років, із постановою від слідчого про проведення експертизи. З анамнезу та медичної документації (медична карта стаціонарного хворого) відомо, що 25 жовтня гр. М. під час бійки отримав удар в ділянку правої гомілки. У лікарні діагностовано: закритий косий перелом середньої третини діафізи правої маломілкової кістки зі зміщенням уламків. Хворий перебував на стаціонарному та амбулаторному лікуванні 25 днів, після чого функція кінцівки повністю відновилася. Працездатність відновлена повністю.

Запитання:

Який ступінь тяжкості тілесних ушкоджень заподіяно гр. М.?

Ситуаційна задача 3. Громадяка М., 38 років, під час побутової сварки отримала удар ножем в ділянку живота. Доправлена до лікарні у тяжкому стані. Під час екстреної лапаротомії виявлено - проникаюче поранення передньої черевної стінки з пораненням тонкої кишки та внутрішньочерепною кровотечею (близько 800 мл крові). На момент надходження артеріальний тиск становив 60/40 мм рт. ст., спостерігалися ознаки гострої крововтрати. Проведено операцію, ушивання рани кишки, санацію та дренування черевної порожнини. Розлад здоров'я тривав понад 21 день.

Завдання:

Визначте ступінь тяжкості тілесних ушкоджень.

Обґрунтуйте висновок згідно з «Правилами судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень» (наказ МОЗ України № 6 від 17.01.1995 р.)

Тема 7. Сучасна судово-медична травматологія. (2 год.)

1. Загальні питання судово-медичної травматології.
2. Судово-медична експертиза дії тупих твердих предметів.
3. Механізм дії тупих твердих предметів.
4. Види тілесних ушкоджень від дії тупих твердих предметів.
5. Ушкодження гострими предметами.
6. Судово-медична експертиза транспортної травми.
7. Судово-медична експертиза вогнепальних ушкоджень.

Практичне завдання (II частина заняття):

Ситуаційна задача 1. Під час огляду трупа гр. М., 45 років, який був знайдений на вулиці біля будинку, на волосистій частині голови в тім'яній ділянці виявлено забійну рану правильної лінійної форми довжиною 3 см з рівними краями та осадненими краями, навколо якої наявний крововилив у м'які тканини. Під час розтину виявлено — рідка кров, повнокрів'я внутрішніх органів.

Завдання:

Назвіть морфологічні особливості ушкодження голови.

Визначте можливий вид травмуючого предмета.

Сформулюйте попередній судово-медичний діагноз.

Ситуаційна задача 2. На узбіччі дороги виявлено труп громадянина К. При зовнішньому огляді: на задній поверхні лівого стегна та гомілки виявлені садна та синці смугастої форми, що нагадують протектор шини автомобіля. На передній поверхні грудної клітки зліва — відбиток ромбоподібної форми, що відповідає рисунку облицювання радіатора. При внутрішньому дослідженні: виявлено множинні двосторонні переломи ребер по середньоключичній та задньопуховій лініях, розрив лівої легені, переломи кісток таза та кісток лівої гомілки.

Завдання:

Визначте вид транспортної травми.

Встановіть механізм утворення тілесних ушкоджень.

Зробіть висновок про можливе взаємне розташування потерпілого та автомобіля в момент наїзду.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни «Судова медицина»

Найменування видів робіт	Розподіл годин	
	денна форма	заочна форма
Самостійна робота, год, у т.ч.:	60	84
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	8	10
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	14	24

Підготовка звітів з практичних робіт	-	-
Підготовка до поточного контролю	10	18
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	28	32

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю:

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з «Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти». Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#).

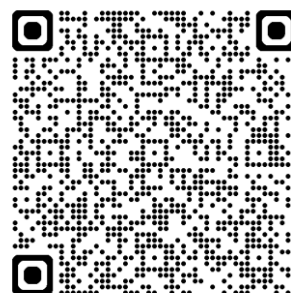
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно «Положення про організацію освітнього процесу» здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мініальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

«Положення про систему забезпечення академічної доброчесності» закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за покликанням.

5) щодо використання штучного інтелекту

«Політика використання штучного інтелекту» визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за покликанням. «Положення про систему забезпечення академічної доброчесності» містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за покликанням.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Сучасні аспекти судової медицини» здобувачі використовують ШІ:

- для пошуку, систематизації та узагальнення навчальної і наукової інформації;
- аналізу нормативно-правових актів та судової практики;
- формулювання ідей та підготовки планів аналітичних, практичних і дослідницьких завдань;
- моделювання правових ситуацій та пошуку можливих варіантів їх вирішення;
- перевірки логічності й аргументованості власних правових позицій.

Результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичній перевірці здобувачем на відповідність чинному законодавству, судовій практиці та науковим джерелам. Використання ШІ не замінює самостійного опрацювання навчального матеріалу, юридичного аналізу та формування здобувачем власних висновків.

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за [посиланням](#). Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#).

Під час вивчення навчальної дисципліни «Судова медицина» студентам надається можливість перезарахування неформальної освіти. Так, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах, відтак сертифікат, який отримали під час навчання, – є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів навчання, спрямованих на формування у здобувачів вищої освіти здатності аналізувати актуальні проблеми судової медицини, самостійно формулювати висновок експерта та обґрунтовувати шляхи вирішення проблемних ситуацій. Використовуються словесні та наочні методи навчання, проблемний виклад матеріалу, дискусія, аналіз практичних ситуацій, вирішення юридичних задач, робота з нормативно-правовими актами та судовою практикою, а також самостійна робота здобувачів.

Результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
ПРН1. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців; зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять.	- проблемне навчання; - навчальна дискусія; - аналіз практичних ситуацій; - презентація результатів самостійної роботи; - публічний захист власної позиції.	оцінювання участі в дискусіях; - оцінювання презентацій; - оцінювання аргументованості та логічності суджень; - усне опитування;

		- оцінювання відповідей на практичних заняттях.
ПРН7. Оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт у процесі управління правоохоронним підрозділом в різних умовах обстановки, а також розробляти відповідні аналітичні та інформаційні матеріали, робити усні та письмові звіти та доповіді.	- аналіз професійних ситуацій; - моделювання взаємодії правоохоронного підрозділу із судово-медичним експертом; - підготовка аналітичних матеріалів.	- оцінювання практичних завдань; - оцінювання якості підготовлених документів та аналітичних матеріалів; - оцінювання обґрунтованості запропонованих рішень.
ПРН11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.	- проблемно-пошукове навчання; - аналіз та тлумачення нормативно-правових актів; - аналіз правозастосовної та судової практики; - вирішення практичних правових ситуацій; - самостійна розробка документів та обґрунтування способів застосування норм матеріального і процесуального права.	- оцінювання вирішення практичних завдань; - оцінювання правильності та обґрунтованості застосування нормативно-правових актів; - оцінювання підготовлених правових документів; - оцінювання аналізу правозастосовної та судової практики; - оцінювання аргументованості правових висновків та пропозицій.
ПРН12. Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.	аналіз експертних висновків; вирішення ситуаційних задач; моделювання підготовки правової позиції з урахуванням результатів судово-медичного дослідження.	- оцінювання аргументованості професійних висновків; - оцінювання правильності використання судово-медичної інформації; - усне опитування; - оцінювання практичних завдань.
ПРН13. Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.	- пошуково-дослідницький метод; - робота з науковою літературою, нормативними та спеціальними джерелами; пошук інформації в електронних базах даних; - порівняння експертних підходів.	- оцінювання результатів інформаційного пошуку; - аналітичні завдання; - оцінювання критичності та об'єктивності оцінки джерел; - оцінювання самостійної роботи.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ РЕСУРСИ

Для вивчення навчальної дисципліни «Сучасні аспекти судової медицини» необхідно:

- 1) персональні комп'ютери, ноутбуки та/або мобільні пристрої з доступом до мережі Інтернет;
- 2) мультимедійне обладнання або інтерактивна панель для демонстрації навчального матеріалу;
- 3) навчальні макети Висновків експерта, протоколів огляду місця події, постанов судово-слідчих органів, ухвал суду для моделювання роботи судово-медичних експертів та судово-слідчих органів, відпрацювання навичок оформлення таких документів;
- 4) доступ до електронних бібліотечних та науково-інформаційних ресурсів;
- 5) програмне забезпечення для роботи з текстовими документами, презентаціями, таблицями та іншими цифровими матеріалами;
- 6) цифрові інструменти та сервіси штучного інтелекту для пошуку, систематизації, аналізу й опрацювання навчальної інформації;
- 7) інформаційно-телекомунікаційна система «Інформаційний портал Національної поліції України».

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	25	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Загальні критерії оцінювання (аудиторні заняття):

«незадовільно»	здобувач знає окремі фрагменти матеріалу дисципліни; не орієнтується у проблематиці судової медицини та судово-медичної експертизи; володіє матеріалом на рівні початкового засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку з проблем застосування судової медицини на елементарному рівні; не здатен скласти чи відтворити висновок експерта, постанову судово-слідчих органів, протокол огляду місця події; відповіді уривчасті, без логіки та аргументів.
«задовільно»	здобувач знає загальні положення судової медицини, але на репродуктивному рівні; програмним матеріалом володіє на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; з допомогою викладача складає протокол огляду місця події, формулює питання у постанові, складає словесний портрет невідомої особи; проводить елементарний аналіз висновку експерта, але допускає суттєві помилки.
«добре»	здобувач володіє матеріалом на рівні вільного відтворення, знає ключові норми та проблеми судової медицини; здатен аналізувати окремі рішення органів досудового слідства та дізнання; самостійно складає процесуальні документи (протокол огляду місця події, постанову, впізнавальну карту невідомої особи) з незначними неточностями; уміє застосовувати «Правила проведення судово-медичної експертизи в Україні» у стандартних ситуаціях; аргументує позицію, наводить практику застосування цих правил з проблемних питань; моделює окремі власні приклади на підтвердження викладених доводів.
«відмінно»	здобувач виявляє високий рівень творчих і аналітичних здібностей у дослідженні актуальних проблем судової медицини, зокрема щодо застосування «Правил проведення судово-медичної експертизи в Україні», забезпечення законності та прав людини у діяльності судової медицини і правоохоронних органів; без допомоги викладача знаходить та критично опрацьовує джерела інформації (законодавство, судово-медичну практику, наукові праці), самостійно використовує їх відповідно до поставлених завдань; вільно висловлює власні думки, самостійно аналізує та оцінює проблемні ситуації, практичні й ситуаційні завдання, аргументовано визначає правові способи їх вирішення; вільно орієнтується в сучасних проблемах судової медицини, знає та вміє аналізувати актуальну практику судово-медичної експертизи; самостійно готує постанову судово-слідчих органів, протокол огляду місця події, впізнавальну карту невідомої особи та інших документів відповідно до встановлених вимог; демонструє сформовані дослідницькі навички, у тому числі здатність працювати з нормативними джерелами та науковою літературою, формулює обґрунтовані власні висновки щодо актуальних проблем судової медицини.

Поточне оцінювання передбачає: аудиторне опитування; виконання практичних завдань на основі матеріалів практичної діяльності судово-медичного експерта та правоохоронної діяльності; виконання та оцінювання завдань, визначених для самостійної роботи.

Критерії оцінювання практичних завдань: правильність встановлення та оцінки фактичних обставин практичної ситуації; правильність визначення та застосування правил та положень судової медицини; здатність використовувати правові позиції судово-слідчих органів для вирішення практичної ситуації; повнота та правильність вирішення завдання; логічність, послідовність і обґрунтованість висновків; здатність виявляти проблеми у практичній діяльності судово-слідчих органів, визначати можливі варіанти їх вирішення та обґрунтовувати найбільш доцільний варіант; рівень самостійності та аргументованості відповіді.

Фіксація поточного контролю здійснюється в «Електронному журналі обліку успішності академічної групи» на підставі чотирибальної шкали – «2»; «3»; «4»; «5». У разі відсутності студента на занятті виставляється «н». За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість «н» в журналі буде виставлено «0» (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий контроль: екзамен в тестовій формі відповідно до Положення про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти в Університеті Короля Данила. Тестові завдання включають три рівні складності та спрямовані на перевірку рівня досягнення результатів навчання з навчальної дисципліни «Сучасні аспекти судової медицини».

За результатами підсумкового контролю (екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно зі **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
-------------------------------	---------------------	------------

Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Судова медицина. Медичне законодавство : у 2 книгах : підручник. Книга 1. Судова медицина / Б.В. Михайличенко, В.А. Шевчук, С.С. Бондар та ін. ; за ред. Б.В. Михайличенка. 5-е вид. К. : ВСВ «Медицина», 2018. 448 с.
2. Судова медицина : Підручник / В. Д. Мішалов, Т. В. Хохолева, В. Т. Бачинський, В. В. Войченко, Г. Ф. Кривда, Є. Я. Костенко [за загальною редакцією В. Д. Мішалова]. Чернівці : Місто, 2019. 574 с.
3. Судова медицина : Підручник / О. І. Герасименко, А. Г. Антонов, К. О. Герасименко та ін. ; за ред. Герасименка О.І. 3-є вид. переробл. та доповн. К. : КНТ, 2018. 630 с.
4. Судова медицина / А. А. Бабанін, В. Д. Мішалов, О. В. Біловицький, О. Ю. Скребкова. Сімферополь, 2012. 578 с.
5. Завальнюк А.Х. Судова медицина: Курс лекцій. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. - 648 с.
6. Практикум з судової медицини: навчальний посібник / Н. М. Козань, В. М. Волошинович, Ю. З. Коцюбинська, Г. М. Зеленчук, В. О. Чадюк / за заг. ред. Н. М. Козань. Івано-Франківськ: ІФНМУ, 2022. 210 с.

7. Силабус навчальної дисципліни «Сучасні аспекти судової медицини», 2026/2027 н.р.

Додаткова література

8. Атлас ушкоджень та їх особливості при проведенні судово-медичних досліджень / В. В.Черняк, І. І. Старченко, Є. Я. Костенко. Вінниця : Нова Книга, 2021. 120 с.
9. Особливості судово-медичного дослідження трупа при окремих видах смерті / О. Ф.Кулик, В. Т. Бачинський, І. Г. Савка, О. Я. Ванчуляк. Чернівці : БДМУ, 2005. 211 с.
10. Перивний огляд трупа на місці його виявлення / В. Т. Бачинський, О. Ф. Кулик, І. Г.Савка, О. Я. Ванчуляк. Чернівці : БДМУ, 2010. 212 с.
11. Щербаковський, М. Г. Компетенція та компетентність судового експерта (на прикладі КПК України) / М. Г. Щербаковський // Судові експертизи в процесуальному праві України: навч. посіб. / за заг. ред. О. Г. Рувіна. – Київ: Ліра-К, 2019. – С. 81-88.
12. Зеленчук Г.М., Козань Н.М., Чадюк В.О. Алгоритм комплексного антропоскопічного, антропометричного та дерматогліфічного дослідження при судово-медичній ідентифікації невідомої особи Судово-медична експертиза. 2021; 1:36-49.
13. Zelenchuk G. M., Kozan N. M. Dermatoglyphic features of men's fingers prone to drug crimes Судово-медична експертиза; 2022; 2:50-55.
14. Volodymyr M Voloshynovych, Natalia M Kozan, Viktoriia M Voloshynovych, Julia Z Kotsyubynska, Marian S Voloshynovych, Galina M Zelenchuk, Valeriia O Chadiuk. Current state and prospects of forensic-medical diagnosis of drowning: A review of the literature. Problems of Forensic Sciences. 2022; 129:49-73.
15. Судово-медична оцінка патоморфологічних змін при внутрішньочерепних ушкодженнях Навчальний посібник / В. Д. Мішалов, Т. В. Хохолєва, О.О. Гуріна, Н. М. Козань, О.В.Дунаєв. Київ : Поліграф. центр «Доміно», 2018. 125 с.
16. Судово-медична оцінка патоморфологічних змін при внутрішньочерепних ушкодженнях Навчальний посібник / В. Д. Мішалов, Т. В. Хохолєва, О.О. Гуріна, Н. М. Козань, О.В. Дунаєв. Київ : Поліграф. центр «Доміно», 2019. 125 с.
17. Судово-медичний опис тілесних ушкоджень, термінів давності їх утворення і загоєння. Навчальний посібник / В. Д. Мішалов, М. М. Тагаєв, В. Т. Бачинський, В. В. Войченко, В. В.Хижняк, О. В. Дунаєв, А. О. Моргун, О. О. Моргун. Чернівці : Місто, 2019. 159 с.
18. Судова медицина. Медичне законодавство: у 2 книгах. Книга 1. Судова медицина:підручник / Б. В. Михайличенко, В. А. Шевчук, С. С. Бондар та ін.; за ред. Б. В.Михайличенка. 5-е вид. Київ : Медицина, 2017. 448с.
19. Судова медицина. Медичне законодавство: у 2 книгах. Книга 2. Медичне законодавство: правова регламентація лікарської діяльності: підручник / М. В. Банчук, В. Ф. Москаленко. 5-е вид. Київ : Медицина, 2017. 496 с.

20. Судова медицина та судово-медична експертизи: навчальний посібник / І. М. Григус, В. О. Самороков, В. І. Цимбалюк, О. В. Цимбалюк. Львів : Новий Світ-2000, 2018. 208 с.
21. Судово-медична характеристика ушкоджень внутрішніх органів (селезінка, підшлункова залоза, печінка, нирки) та визначення давності їх утворення : навчальний посібник / В. Д. Мішалов, В. Т. Бачинський, В. В. Войченко, О. Ю. Петрошак, Т. В. Хохолєва, О. О. Гуріна. Чернівці : Місто, 2019. 140 с.
22. Савенкова І.І. Навчально-методичний посібник «Патопсихологія». – Миколаїв, 2017. - 160 с.
23. Зеленчук Г.М., Козань Н.М., Волошинович В.М., Чадюк В.О. Дерматогліфіка як один з методів прогнозування схильності до протиправних дій. Судово-медична експертиза; 2020; 1:21-28.

Електронні інформаційні ресурси

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-082>.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
4. Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові: Закон України від 30.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-20#Text>
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
6. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
7. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
8. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5081-17>.
9. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1645>
10. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. (ред. від 01.12.2005 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12/print1394382702105452>
11. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17.05.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text>.
12. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
13. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1489-14>.

14. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: Закон від 30.12.2020р. входить в дію з 30.06.2021р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#n307>
15. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> 28. Про Уповноваженого Верховного Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>
16. Етичний кодекс лікаря України прийнятий Всеукраїнським з'їздом лікарських організацій та Х З'їздом Всеукраїнського лікарського товариства (ВУЛТ) від 27 вересня 2009 р. 30. Про деякі питання договорів про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 р. № 410 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF>
17. Про утворення Національної служби здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 р. № 1101 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-%D0%BF>
18. Про порядок контролю якості медичної допомоги: Наказ МОЗ України від 28.09.2012 р. № 752: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1996-12>
19. Про організацію клініко-експертної оцінки якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування: Наказ МОЗ України від 05.02.2016 р. № 69: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0285-16>